

Foto: Marjolijn Spronk

Springtij Forum 2019:

Morgen is allang begonnen!

Ook de tiende editie van het Springtij Forum in Terschelling, van 26-28 september met duizend deelnemers, gaf velen hoop en inspiratie. Op de agenda: duurzame doorbraken die Nederland de komende vijf jaar nodig heeft. Veel hoopvolle initiatieven kwamen langs. Ook het realisme ontbrak niet: dertig jaar duurzaamheidsbeleid heeft immers niet kunnen voorkomen dat er meer dan ooit fossiele energie wordt verstoekt.

Fundamentele kritiek kwam van Frank Elderson, directeur bij De Nederlandsche Bank: “Niemand steelt geld uit de spaarpot van zijn kinderen en kleinkinderen. Maar dat doen we met z’n allen nu wel! Tenzij we duurzaam en echt anders gaan leven en investeren.” Regerings- en bedrijfsplannen voor klimaat en milieu en voor pensioenfondsen schieten in zijn ogen tekort. “Ook Shell zal moeten omturnen tot een CO₂-neutraal bedrijf.” De directeur van een andere bank, Peter van Mierlo van de FMO, viel hem bij: “In plaats van rapporteren over wat ze nu doen en van plan zijn, moeten bedrijven en de overheid terugrekenen wat zij moeten doen om de SDG-doelen en het Parijsdoel van maximaal 1,5 graden

Celsius opwarming te halen,”. Danielle Hirsch, directeur van Both Ends legde de vinger op een andere pijnlijke plek: “Volgens PBL neemt de grote Nederlandse negatieve footprint van ons land in andere landen nog steeds toe.” Hirsch wees erop dat jaarlijks 8 miljard euro van ons belastinggeld gebruikt wordt voor subsidies en vrijstellingen op fossiele energie. “Ook belegt het pensioenfonds ABP 16,5 miljard euro in fossiele energiebronnen, meer dan ooit te voren. Verder is Nederland de op een na grootste handelspartner van Brazilië. Wij worden rijk van soja- en voedselimporten waarvan de productie de Amazone sloopt.”

Minder vlees

Op ons voedselgedrag en het voedselbeleid kwam eveneens forse kritiek. Natascha Kooiman, kwartiermaker TransitieCoalitie Voedsel: “Het meeste voedsel wordt verspild via de kilo’s die we aankomen, maar daar heeft niemand het over!”. Een ander vroeg zich af, waarom het Klimaatakkoord in de voedselparagraaf niet gewoon helder zegt dat het doel is om 40 tot 50 procent minder vlees te eten en aan te geven met welke instrumenten dit doel gehaald gaat worden. In het Klimaatakkoord staat nu dat de eiwitconsumptie met 15 procent moet dalen en dat de verhouding dierlijke en plantaardige eiwitten moet omdraaien van 60:40 naar 40:60. “Graag helder taalgebruik en ambassadeurs van het Klimaat Akkoord die dit durven te benoemen!”. Ed Nijpels, trekker van het Klimaatakkoord, liet weten dat de klimaatopgave van 49% CO₂-reductie in 2030 gemakkelijker te realiseren is dan de kabinetsdoelstelling over circulaire economie. Volgens hem botst het doel om in 2030 de helft van onze grondstoffen te recyclen met andere doelen. “Veel nieuwe energiezuinige woningen en windmolens worden juist nog niet-circulair gebouwd, omdat er haast is met de klimaatplannen. Maar hiervoor zijn geen recycleplannen. Ook importeren we veel meer biomassa en zeldzame grondstoffen dan onze ‘fair share’ als land. Denk hierbij aan stoffen als kobalt, neodymium en lithium, die nodig zijn voor elektrische voertuigen. Iedereen overstappen op elektrische auto’s lijkt dus

ook niet de oplossing. Minder mobiliteit blijft nodig.”

Hoopvol

Nijpels, die in 1989 al het eerste visionaire Nationale Milieubeleid Plan schreef als milieuminister, was echter hoopvol. “De klimaatmaatregelen zijn onherroepelijk, ook bij volgende regeringen met een andere politieke kleur. Er is een klimaatwet en er is breed commitment in de samenleving. We kunnen niet meer terug.” Hij wees erop dat Nederlandse financiële instellingen recent het open source Partnership Carbon Accounting Financials (PCAF) hebben gelanceerd. Dit betekent dat financiële instellingen over uiterlijk drie jaar gaan aangeven wat hun klimaatfootprint is en hoe die omlaag gebracht wordt.

“Als het binnen centrale banken en de financiële wereld kan, dan kan het overall!” aldus Frank Elderson over de inspanningen van twee derde deel van de mondiale financiële sector en inmiddels 46 centrale banken en toezichthouders, om duurzaamheid te verankeren in hun organisaties.

Magnetische energie

Een andere vorm van hoop werd geschetst door Ruud Koornstra, Energiecommissaris en SDG7-ambassadeur voor goedkope duurzame energie voor iedereen. Volgens Koornstra zitten we in Nederland “in het epicentrum van innovatie en duurzaamheid”. Hij wees in dit verband op een nieuwe moderne variant van de stoommachine die in ons land is ontwikkeld. “Deze werkt niet op kolen, maar op magnetische energie. De nieuwe techniek wordt uitgerold over de wereld. Het patent is beschikbaar voor iedereen. Energie is dan bijna gratis, mede dankzij deze Nederlandse energiemachine. Dan gaat het economisch systeem op zijn gat. Dat is nu gebaseerd op schaarste, maar dan is het er in overvloed.” Als energie in de toekomst vrijwel gratis is, dan kan volgens Koornstra in 2030 ook de helft van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen gehaald worden. “We kunnen in 2030 het paradijs op aarde hebben voor 9 miljard mensen.” Uiteraard werden er ook nuchtere opmer-

kingen geplaatst bij zoveel optimisme, vooral door prof. Klaas van Egmond, maar de interesse voor de nieuwe uitvinding van Koornstra, die eerder succesvol was met de ledlamp, was gewekt.

Belastingherziening

Overigens bood ook Van Egmond, oud-directeur van het PBL, enige hoop. “Ik kan de noodzakelijke veranderingen in 1 A4tje opschrijven. Dan gaat het om herziening van het financiële stelsel, een hoge CO₂-taks voor alle sectoren en een hoog btw-tarief voor alle nieuwe producten en een nul procent btw-tarief voor alles wat te maken heeft met recycling.” Zijn suggesties sloten aan bij andere pleidooien voor groene belastingen. Bijvoorbeeld een ‘Belasting op Toegevoegde Vervuiling’: een BTV naast de huidige btw. Of een eerlijke vleesprijs (true price, inclusief externe milieukosten) zoals voorgesteld door de Tapp Coalitie, een nieuwe organisatie die bovendien de btw op groenten en fruit wil verlagen, lage inkomens wil compenseren en boeren hogere subsidies wil geven voor duurzaamheid (zie: tappcoalitie.nl). Ook fondsen werden geopperd: een fonds voor warme sanering van veehouders, een fonds voor voedselbossen, maar ook een ruilverkavelingsfonds om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken in samenhang met klimaatadaptatie, en andere slimme combinaties.

Groene elite

Kritiek op de groene elite werd subtiel verwoord door Kiza Magendane, een voormalig vluchteling uit Tanzania, nu politicoloog en schrijver voor NRC en de Groene Amsterdammer. Hij vroeg de aanwezigen: “Wanneer heb jij voor het laatst een klimaathufter of een klimaatscepticus gesproken? Doen jullie mee aan de polarisatie en zijn jullie aardig naar andersdenkenden? Spreken jullie ook in de buitenwijken van Rotterdam?” Zo werd op het Springtij Forum duidelijk dat er nog een weg te gaan is voordat duurzaamheid echt in alle haarvaten van de samenleving is doorgedrongen.

Jerome Remmers